

Отримано: 13 березня 2018 р.

Прорецензовано: 15 березня 2018 р.

Прийнято до друку: 19 березня 2018 р.

e-mail: galinaaleks@meta.ua

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-1(69)/2-67-69

Олександрова Г. М. Особливості засвоєння лексичних дефініцій студентами-міжнародниками. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 2, березень. С. 67–69.

УДК 811.111'36(075.8)

Олександрова Галина Мевлютівна,

Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ ЛЕКСИЧНИХ ДЕФІНІЦІЙ СТУДЕНТАМИ-МІЖНАРОДНИКАМИ

Статтю присвячено дослідженню та виявленню труднощів опанування іноземних номінативних одиниць, імплементації фонетичної зарядки на практичних заняттях з іноземної мови як одного з способів засвоєння широкого кола лексичних категорій студентами-міжнародниками під час опанування іноземної мови.

Даний методичний аспект сприяє активізації комунікативної сфери студентів, реалізує індивідуально – особистісний підхід до вивчення лексем професійної сфери.

Ключові слова: лексичні дефініції, парадигма, операція, інструментарій, сфера.

Александрова Галина Мевлютовна,

Национальный педагогический университет им. М.П. Драгоманова, г. Киев

ОСОБЕННОСТИ УСВОЕНИЯ ЛЕКСИЧЕСКИХ ДЕФИНИЦИЙ СТУДЕНТАМИ-МЕЖДУНАРОДНИКАМИ

Статья посвящена исследованию и выявлению трудностей запоминания иностранных номинативных единиц, имплементации фонетической зарядки на практических занятиях по иностранному языку как одного из способов усвоения широкого круга лексических категорий студентами-международниками во время изучения иностранного языка.

Данный методический аспект способствует активизации коммуникативной сферы студентов, реализует индивидуально – личностный подход к изучению лексем профессиональной сферы.

Ключевые слова: лексические дефиниции, парадигма, операция, инструментарий, сфера.

Halyna Oleksandrova,

National Pedagogical Dragomanov University, Kiev

PECULIARITIES OF LEXICAL UNITS LEARNING BY STUDENTS OF INTERNATIONAL AFFAIRS FACULTY

The article is devoted to the research and identification of the foreign nominative units memorizing difficulties, the implementation of phonetic exercise in practical training as one way of lexical categories mastering by students of International Affairs Faculty during the foreign language learning process. The successful work with lexical units depends on acquired spontaneous phonetical and communication skills and as well as it depends on the following fundamental principles of studying adherence such as consistency and systematicity. Therefore, the article highlights the necessity of each speech action purposefulness performed by students for their communicative skills to be improved. It also underlines the importance of psychological conditions due to easy putting lexical units into a practice. It is acquired by thorough words articulation as well as their training being brought to the automatical skill.

The phonetic exercise as a methodical aspect promotes the students communicative sphere activation, simultaneously implementing an individually personal approach to the study of professional terminology.

Key words: lexical definitions, paradigm, operation, materials, sphere.

Імплементація нових політичних та економічних відносин між Україною та європейськими країнами, позиціонування України щодо вибору курсу на євроінтеграцію вимагає перегляду шляхів вивчення іноземних мов. Дане питання постає невід'ємним елементом у контексті взаємодії та партнерства зарубіжних і вітчизняних фахівців міжнародної галузі.

Важливий напрям освіти у галузі міжнародних відносин – формування спеціалістів, здатних забезпечити ефективну співпрацю країни з іншими державами. Тому найважливішим аспектом розуміння та вирішення поставлених задач професійного спрямування є вільне володіння іноземною мовою. Забезпечення його реалізації підпорядковується комплексу загально-дидактичних канонів систематичності й послідовності, свідомості, наочності, мотиваційності та самостійності, міжпредметних зв'язків, методичних принципів комунікативності, диференційованого навчання іноземних мов, професійної спрямованості навчання, врахування індивідуальних особливостей.

Засвоєння діапазону численних лексичних дефініцій, проблеми та методи викладання лексичного матеріалу на практичних заняттях англійської мови для студентів вищих навчальних закладів залишаються у полі зору студіювання провідних зарубіжних та вітчизняних науковців Курило Ю.Ю. Мороз Л.В., Дуброви А.С., Трофімчук В.М., Тарнопольського О.Б., Бухбіндер В.А., Вишневецького О.І., Друзь Г.О., Жилко Н.М.

Однак, відсутність окреслення досить ґрунтового висвітлення проблеми сфери лексичного наповнення, визначає актуальність вибору теми нашого дослідження.

Метою статті є виявлення труднощів опанування лексичних номінацій професійного спрямування та окреслення шляхів їхнього ефективного засвоєння.

Завдання статті:

1) визначити теоретико-методологічні принципи навчання лексичним дефініціям студентів-міжнародників;

- 2) з'ясувати труднощі послугування термінологічним апаратом ;
- 3) ідентифікувати моделі засвоєння номінативних конструкцій;
- 4) декодувати лакуни в обсервуванні процесу навчання іншомовним одиницям й визначити на цій основі перспективність та доцільність подальших наукових розвідок.

В умовах контемпорального розвитку співробітництва та укріплення взаємовідносин країн в міжнародній площині опанування іншомовним інструментарієм є домінантною складовою відповідного рівня професійної підготовки фахівців-міжнародників. Комунікативна компетентність майбутнього спеціаліста детермінується насамперед його умінням оперувати інформаційним масивом в рамках сучасної мовної парадигми.

Багатовекторність лексичного складу, що живається для реалізації різноманітних комунікативних цілей відіграє важливу роль у розумінні співрозмовників, конструюванні коректних власних висловлювань. Мова, тенденційно, як лінгвістичне явище заявляє про яскравість комбінаторності слів, набуття їхньої семантичної забарвленості. Перебуваючи у певному середовищі, людина послуговується символами, категоріями, що належать тій чи іншій спільноті. Відбувається створення «мовної моделі світу». Опанування іншомовного компоненту супроводжується компаративним аналізом мовних систем, їхньої диференціації. Складність процесу розуміння фонетичних, лексичних та граматичних невідповідностей мовних картин і окреслює проблемність володіння іноземною мовою.

Шляхи пошуку ефективного засвоєння іншомовних номінативів створює широке дискусійне поле серед провідних вітчизняних та зарубіжних дослідників. Позиціонування психолінгвістики щодо лексичної організації пов'язане насамперед з кореляцією слова та його семантичним навантаженням. Деякі зарубіжні вчені розглядають мовні дефініції у розрізі фонематичного, звукового та лексичного поля, оскільки вважають, що від цього залежить результативність запам'ятовування лексем. Приміром, видатні науковці Аткинс, Уоллес, досліджуючи особливості тотожності слів, виокремили три ідентифікаційні ознаки, відповідно яких можна скласти систему споріднених термінів . [10, 78]

Студіювання науковцями психологами лексичного складу не залишило поза увагою асоціативний підхід, а саме декодування значення номінативних одиниць за допомогою асоціативних полів та семантичного узагальнення. Проблеми детермінування рівнів взаємозв'язку між словами та їх семантикою присвячені роботи Виготського Л.С.[3]

У вищому учбовому закладі пріоритетним завданням навчання іноземній мові є цілеспрямоване збагачення активного вокабуляру студентів лексемами професійного спрямування, а саме номінативними одиницями та фразеологічними утвореннями, які декодують семантичні властивості фахової термінології. На жаль, проведені результати дослідження іншомовної компетенції студентів немовних спеціальностей наголошують на низькому рівні володіння іноземною мовою внаслідок складності та ніби-то недоцільності дисципліни, відсутності зацікавленості, психологічних факторів (невпевненість, побоювання власних помилок).

Перспективність оперування лексичним матеріалом залежить від автоматизації набутих аудитивних та комунікативних навичок та дотримання головних принципів навчання послідовності та систематичності.

Як зазначають вчені Пантелєєва І. А. та Золотухіна О.С., «Однією з основних психологічних передумов і в той же час основних психологічних умов ефективності вироблення навички є цілеспрямованість виконання студентом кожної мовленнєвої дії. Ця умова, у свою чергу, припускає чітке вицелювання кожної конкретної дії, навчання якій має бути доведено до навички» [5].

На думку фахівців Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецької Г. Е. однією з умов успішного навчання іншомовної лексики є правильний відбір та організація навчального матеріалу [3, 4].

Недостатня кількість аудиторних занять унеможлиблює вивчення іноземної мови повною мірою. Однак, ми вважаємо доцільним введення фонетичної зарядки на початку практичного заняття з іноземної мови, оскільки виникають труднощі у репродукуванні слів (недостатня сформованість навичок самостійної роботи з звуковою обробкою слів). Фонетичне оформлення англійських номінацій значно відрізняється від знакового: спостерігається розбіжність між буквеним та звуковим складом. Прикметно, що виключень озвучування лексичних одиниць набагато більше ніж безпосередніх канонів їхнього фонетичного декодування. Виникають труднощі читабельності та розуміння транскрипційних знаків. Ми пропонуємо одночасно з вимовою певних слів звертати увагу і на їхній звуковий аналіз. Вироблення фонетичних навичок характеризується стійкістю, автоматизмом тому неодноразове продукування нових або вже знайомих номінацій, створених з ними словосполучень та тверджень сприятиме кращому запам'ятовуванню необхідного учбового матеріалу, активізації словникового запасу слухачів.

На думку дослідниці Бориско Н.Ф. «Фонетична навичка – це автоматизована репродуктивна або рецептивна дія, яка забезпечує коректне звукове й інтонаційне оформлення власного мовлення та адекватне сприймання звукового й інтонаційного оформлення мовлення інших.» [2, 3]

Незважаючи на те, що тематичний обсяг вміщує термінологію, репрезентовану різними частинами мови, повторення лексем можна проводити за частинами мови або не відокремлюючи їх одне від одного

Наприклад:

- а) Пропонуємо студентам повторити сполучення з певними частинами мови та надати їх переклад за темою Personality (прикметники):

Determined, cautious, straightforward, impatient.

Determined man, determined decision, determined character, determined will

Cautious neighbor, cautious approach, cautious policy

Straightforward person, straightforward answer, straightforward question

Impatient child, impatient glance, impatient reply

Викладач спонтанно зупиняється без попередження і дає вказівку зробити переклад відпрацьованих дефініцій: "What does the word determined mean?"

Як вже було зазначено раніше, на заняттях з іноземної мови для студентів немовних спеціальностей априорі відбувається виклад лексичного матеріалу, що репрезентує різні частини мов. Під час опанування звукового оформлення тих чи інших

дефініцій, автоматично відбувається й фіксація їхнього понятійного змісту. Те ж саме фонетичне завдання можна провести з лексичним складом що належить до різних частин мов.

Пропонуємо студентам повторити сполучення наступних слів та надати їх переклад:

Basement, master, patio, listed

A listed house, a listed building, a listed hotel

A basement a wide basement, a converted basement, a dark basement

A master room, a master suite, a master house

A small patio, a cozy patio, this patio

Як і під час виконання попереднього завдання викладач має зупинитися, для отримання перекладу окреслених номінацій: "What does the word *set* mean?"

Фонетичне відтворення дієслів, на нашу думку краще продукується без використання частки *to*, тобто не інфінітивному варіанті, приймаючи до уваги той факт, що для формування синтаксичної конструкції, вище окреслений елемент не вживається з присудком. Це полегшує надалі моделювання студентами тверджень різного типу під час перформанцій інших вправ.

Наприклад:

Refurbish, convert, set

Refurbish a room, refurbish an attic, refurbish walls

Convert a room convert a warehouse, convert a bedroom

Set kitchen appliances, set facilities, set a satellite dish

Можна запропонувати слухачам утворити власні речення або міні тексти з опрацьованими лексичними номінаціями для перекладу їх рідною мовою.

Після удосконалення навичок фонетичного оформлення вже знайомих дефініцій, завдання слід ускладнити, надаючи можливість студентам самим озвучувати лексеми та відповідно надавати їхню інтерпретацію (один з слухачів називає словосполучення – інші детермінують його значення).

Серед фонетичних труднощів засвоєння номінативів є оперування часовими категоріями неправильних дієслів, що мають незмінні форми своїх відповідників. Цей вид роботи достатньо відомий студентам під час вивчення іноземної мови у школі. Якщо форми однієї лексеми репродукуються невимушено, легко, оскільки вони однакові за графічним та звуковим малюнком то інші доводиться завчати. Хибною на наш погляд є думка опанування минулого часу окреслених дієслів за допомогою вивчення обмеженої їхньої кількості. Частіше даний аспект залишається безрезультатним за наявності фактору лише його фіксації а не практичного втілення. І навіть фіксація у свою чергу може видаватися нечіткою і взагалі нівелюватися внаслідок несформованості фонетичних навичок та вмінь.

У вищому навчальному закладі оволодіння студентами немовних спеціальностей будь якою тематикою потребує вирішення питання коректного послугування формами неправильних дієслів. Ми пропонуємо для кожної теми введення великого за обсягом діапазону неправильних дієслів разом з запланованою до вивчення термінологією, наголошуючи на перспективі їхньої подальшої імплементації на комунікативному рівні.

Наприклад при вивченні теми «Travelling» можна оперувати минулими формами наступних дієслів (*to find, to see, to go, to come, to make, to take, to sit, to keep, to sleep, to bring, to buy to give*) для створення діалогічних та монологічних висловлювань, міні текстів-повідомлень щодо подорожей. Надалі переходячи до розгляду іншого блоку «Personality» вводимо до активного вокабуляру наступний ряд неправильних дієслів (*to fight, to lose, to put, to become, to understand, to know, to feel, to choose, to grow*) не уникаючи використання вивчених дієслів попередньої теми.

Отже, аналізуючи дослідження цілої низки зарубіжних та вітчизняних вчених щодо усунення труднощів засвоєння лексичних одиниць студентами немовних спеціальностей ми можемо стверджувати, що фонетична зарядка, як невід'ємний конститuant навчання сприяє не тільки якісному засвоєнню будь якого лексичного матеріалу, а й запам'ятовуванню його фонетичного оформлення. Зазвичай, висвітлення даної проблеми неможливе у межах однієї статті, тому вона потребує подальшого студіювання в контексті оволодіння комунікативною іншомовною компетенцією майбутніми фахівцями.

Література:

1. Бухбіндер В.А. Основи методики викладання іноземних мов / В.А. Бухбіндер. – К.: Вища школа, 1986.
2. Бориско Н.Ф. Методика формування іншомовної фонетичної компетенції / Н.Ф. Бориско // Іноземні мови: наук.-метод. журн. – 2011. – №3. – С. 3-14.
3. Вишневський О.І. Діяльність учня на уроці іноземної мови / О. І. Вишневський. – К.: Рад. шк., 1989. – С. 89-191.
4. Выготский Л. С. Мышление и речь / Л. С. Выготский. – М.: Лабиринт, 2005. – 352с.
5. Друзь Г.О. Рационалізація процесу засвоєння іншомовної лексики / Г.О. Друзь // Рідна школа. – 2002. – № 1. – С. 61-65.
6. Жилко Н.М. Організація лексичного матеріалу на етапі його первинного засвоєння у процесі навчання читання / Н.М. Жилко // У кн.: Методика викладання іноземної мови. – К.: Рад. шк., 1992. – С. 89-93.
7. Золотухіна О.С. Психологічні передумови формування навичок говоріння іноземною мовою / О. С. Золотухіна, І. А. Пантелеєва. [Електронний ресурс] www.rusnauka.com/SND/.../5_zolotuhina.doc.h.
8. Курило Ю.Ю. Навчання іншомовної фахової лексики студентів вищих технічних закладів освіти / Ю.Ю. Курило // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. – Луцьк: Видавництво Волинського національного університету імені Лесі Українки. – № 5. – 2008. – С. 521-524.
9. Мороз Л.В., Дуброва А.С., Трофімчук В.М. Професійна спеціалізація в системі навчання іноземним мовам на немовних факультетах у вищій школі / Л.В. Мороз, А.С. Дуброва, В.М. Трофімчук // Наукові записки. Серія "Філологічна". – Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія". – Вип. 9. – 2008. – С. 543-549.
10. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник / О.Б. Тарнопольський. – Д.: Вид-во ДУЕП, 2005. – 248 с.
11. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борещька Г. Е. та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
12. Слобин Д., Грин Дж. Психолінгвістика / под ред. А. А. Леонтьєва. – М.: Прогресс, 1976. – С. 78.